

STRĂMOȘII NOȘTRI – ISTORIA NOASTRĂ

O explicație și un îndemn

Încep cu o mărturisire. Nu vreau să fac un secret din faptul că am formulat deviza propusă pentru cel de-al XV-lea Congres de Genealogie și Heraldică: **Strămoșii noștri – istoria noastră**. Această deviză (ușor de înțeles și ca tematică) se află în succesiunea evidentă a aceleia de la precedentul Congres, din 2008: **Genealogie pentru toți – un arbore genealogic pentru fiecare**. Și în acel caz, Comitetul Director al Institutului „Sever Zotta” a acceptat o propunere venită din aceeași direcție.

La Congresul din 2008, una dintre secțiunile finale a constituit un colocviu aparte, grupând cinci expuneri sub titlul generic **Genealogie – metode și aplicații moderne**. În expunerea mea de atunci (*Cele trei genealogii*), am ținut să atrag atenția asupra faptului că, alături de *știința auxiliară* care folosește genealogiile *într-o manieră tradițională*, pentru a explica evenimente istorice (facerea, desfacerea și refacerea statelor medievale, transmiterea drepturilor la coroană, războaiele de succesiune) și de *cercetarea genealogică* folosită de știința istorică în explicarea unor vechi realități întemeiate pe relațiile de rudenie, se află **cea de-a treia genealogie**, cea care ne are ca „obiect de cercetare” pe fiecare dintre noi. În zilele noastre, pe plan mondial, **această** genealogie a luat o dezvoltare uriașă. În 1995 – pe când activitățile noastre erau abia la început ! – s-a ținut la Aix-en-Provence cel de-al *120-lea Congres al Societăților Istorice și Științifice*, cu tema **Genealogia între știință și pasiune**. S-a arătat, cu acel prilej, că actualul interes formidabil pentru căutarea strămoșilor are trei cauze principale. În primul rând, **nevoia revenirii la izvoare**, în condițiile în care vechile structuri familiale se dezagregă, prin răspândirea membrilor unor familii în țara întreagă, în tot continentul și în toată lumea. În al doilea rând, interesul tot mai viu pentru **istoria locală** a îndreptat atenția cercetătorilor către istoria familiilor de importanță locală, cele care secole în șir au lucrat pământul, au alujit la altar, au dat ostași, mai pe urmă au asigurat cadrele pentru școală și pentru instituțiile Statului și din rândurile cărora aveau să se ridice, în veacul XX, atâția oameni de seamă. În al treilea rând, progresul formidabil al cunoașterii în general a fost de natură să îndemne pe tot mai mulți oameni să dorească, pur și simplu, **a-și cunoaște strămoșii**.

În spațiul românesc, deocamdată doar **istoria locală** a realizat – și aceasta numai în ultimii ani – pași importanți pe calea studierii familiilor neistorice din zonele respective (este motivul principal pentru care semnalez, cu regularitate, asemenea publicații în *Buletinul* Institutului „Sever Zotta”); într-un viitor apropiat, probabil, aceiași pași îi vor realiza urmașii celor plecați din România și stabiliți, cu diferite profesii, pe toate continentele lumii: pentru unii ca aceia, căutarea va porni (fie și sub impulsul realităților din țările de adopție) din **nevoia regăsirii izvoarelor**. Rămân *ceialți*, mulți de tot !

Strădania noastră trebuie să urmeze două direcții. Pe de o parte, este vorba de **recuperarea memoriei** acolo unde, în împrejurări tragice, prin forța destinului, tot ceea ce privea înaintașii a fost șters și uitat, cu voie sau fără voie. Pe de altă parte, trebuie să învățăm pe semenii noștri că **fiecare are un arbore genealogic** regășibil cu minime eforturi, că experiența înaintașilor fiecăruia dintre ei poate fi interesantă și folositoare, că toate aceste experiențe, consolidate și ilustrate cu mărturiile documentare rămase de la acei înaintași, **merită cunoscute și păstrate**: ele formează **un tezaur de memorie pentru urmași**.

Îmi îngădui să îndemn, aşadar, spre **cunoaşterea istoriei familiale**, înţeleasă ca o parte importantă a istoriei naţionale. Ne va interesa existenţa, starea şi valorificarea *mărturiilor documentare*: arhivele şi albumele de familie, vechile catagrafii, recensăminte, registre mitricale şi de stare civilă, dar şi ceea ce a mai rămas din vechile cimitire. În cadrul acestor cercetări, se pot urmări direcţii felurite, precum *moştenirile tradiţionale şi simbolice* (numele, prenumele, porecla; misiuni atribuite de comunitate în chip ereditar); *continuităţi şi solidarităţi familiale*; *ctitoriile de familie şi transmiterea dreptului ctitoricesc*; *identitatea familială: apartenenţă şi patrimoniu* (material şi simbolic). Pentru toate acestea, căutările în arhive rămân, la început, pe planul al doilea; trebuie să se pornească de la ceea ce a mai rămas în **memoria vie a familiei** şi între hârtiile care nu au fost destinate încă focului. Nu mai vorbesc despre **legătura omului cu pământul**: legile de restituire au stârnit şi în lumea satelor un anumit interes pentru descâlcirea unor înrudiri peste care uitarea se aşternuse în ultimii 40–50 de ani ! În această lume îşi află originea atâţia oraşeni, mulţi dintre ei intelectuali de marcă; nu pot fi ei determinaţi să dorească a-şi cunoaşte rădăcinile ?!

Celor care vor spune că aşa ceva *nu se poate*, nu le voi opune exemplul altor ţări – tot europene ca şi a noastră – ci exemplul acţiunii pe care profesorul Eugen D. Neculau a întreprins-o, cu temeritate, devotament şi stăruitoare căldură, între **ţăranii** celor 12 sate de pe Jijia de Sus, în cadrul Universităţii Populare de la Ungureni (1927–1947).

Vechile fotografii de familie, care se realizau, de obicei, cu prilejuri festive – căsătorii, botezuri, aniversări sau onomastice – constituie un pretext minunat pentru a începe o cercetare de istorie familială. Asemenea fotografii se făceau în toate straturile sociale, din cercul îngust al familiilor domnitoare până la familii din sate. Aceeaşi calitate o au vechile anunţuri mortuare (*faire-part*), în care se înşirau uneori zeci de persoane, de la rudele de gradul întâi şi doi (părinţi, copii, fraţi şi surori, cumnaţi şi cumnate), până la rude de grade mai îndepărtate sau prin alianţă; un asemenea anunţ mortuar din 1902 a înşirat nu mai puţin de 49 de nume ! **Descâlcirea înrudirilor şi reconstituirea relaţiilor care îi uneau pe aceşti oameni** – iată o muncă pasionantă, de detectiv, s-ar putea spune, şi cu rezultate întotdeauna neaşteptate, în care societatea vremii se reflectă ca într-o oglindă.

Dar istoria unei *case*, prin încăperile căreia s-au perindat câteva generaţii ale unei familii sau chiar mai multe familii, câte amintiri şi câte fragmente de istorie nu poate să evoce ?! Dar *profesiunile* ? Cunosc familii în care s-au succedat generaţii de preoţi sau de învăţători, de militari sau de avocaţi ş.a.m.d. Reprezentanţii lor sunt printre noi. Trebuie doar să-i convingem că, deşi aparţinând unor familii „neistorice”, **viaţa şi evoluţia neamurilor lor ţin de istoria poporului român**.

Studiile de *genealogie istorică* vor fi continuate de istorici – e misiunea lor să explice trecutul prin sondarea relaţiilor de familie şi a înrudirilor; nu amintesc decât eruditele studii ale lui Georges Duby (1919–1996), înnoitoare pentru înţelegerea medievalităţii occidentale. Iar pentru *oamenii de azi*, pentru semenii noştri, trebuie să ne străduim a împlini dezideratul formulat de Sever Zotta în 1912: „**a trezi [...] interesul pentru istoria, viaţa şi viitorul familiilor, pentru ca din interesul acesta special să profite interesul general pentru istoria, viaţa şi viitorul neamului românesc**”.

Ştefan S. Gorovei